

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, dnia 13 grudnia 2017 r.

Poz. 8751

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE WOJEWODY MAŁOPOLSKIEGO

z dnia 13 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy Stefana Korbońskiego w mieście Kraków

Na podstawie art. 6 ust. 2 i ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) po uzyskaniu opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność dotychczasowej nazwy Józefa Marcika z przepisami ww. ustawy zarządza się, co następuje:

§ 1. Ulicy o dotychczasowej nazwie Józefa Marcika położonej w mieście Kraków nadaje się nazwę: **Stefana Korbońskiego**.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Wojewoda Małopolski

Piotr Ćwik

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

W myśl normy określonej przepisem art. 1 ustawy, nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować (ust. 1). Zgodnie z ustawą, za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989 (ust. 2).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. W myśl natomiast art. 6 ust. 2 w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Z uwagi na powyższe unormowania Rada Miasta Krakowa miała ustawowo określony termin do dokonania zmiany nazwy ulicy w oparciu o przepisy ww. ustawy. Wobec niepodjęcia wymaganych prawem czynności w terminie do 2 września 2017 r. i nie dokonania zmiany nazwy ulicy Józefa Marcika położonej w mieście Kraków, obowiązek nadania nazwy ulicy zgodnej z przepisami ustawy należy do Wojewody Małopolskiego.

W myśl przepisów ustawy wydanie zarządzenia zastępczego przez wojewodę wymaga opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1 (art. 6 ust. 3 ustawy). Oczekiwanie na opinię IPN wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego (art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy).

Wojewoda Małopolski pismem z dnia 15 listopada 2017 r. (znak: WN-II.4100.556.2.2017) wystąpił do Dyrektora Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie z wnioskiem o wydanie opinii czy obowiązująca w dniu wejścia w życie ww. ustawy nazwa ulicy Józefa Marcika jest zgodna czy też jest niezgodna z przepisami rzeczzonej ustawy. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 11 grudnia 2017 r. (pismo z dnia 8 grudnia 2017 r., znak: BUW-940-233(18)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa ulicy Józefa Marcika w mieście Kraków wypełnia normę art. 1 ustawy.

Z treści opinii wynika, iż (cyt.): „Józef Marcik ps. „Kruk” (1919-1942) – działacz komunistyczny, członek Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, działacz PPR i GL. Urodził się w Jugowicach pod Krakowem. Pracował w fabryce Armatur w Łagiewnikach. Od połowy lat 30. XX w. był związany z komunistyczną konspiracją w ramach Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP). Była to organizacja młodzieżowa Komunistycznej Partii Polski, podporządkowanej stalinowskiemu strukturalizmowi Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie. Marcik blisko współdziałał z komunistycznym aktywistą Janem Szumcem, który działał także w oficjalnych strukturach Czerwonego Harcerstwa. W tym czasie komuniści przenikali do organizacji jawnie działających, w celu ich faktycznego przejmowania. W roku 1937 Szumiec i Marcik założyli komórki Czerwonego Harcerstwa w Jugowicach.

W 1938 roku Komintern rozwiązał struktury komunistycznej konspiracji w Polsce. Po wybuchu wojny Marcik był najprawdopodobniej w dalszym ciągu związany z grupą komunistycznych działaczy młodzieżowych, której nieformalnymi przywódcami byli: Jan Szumiec, Józef Krupa, Antoni Duliński. Utrzymywali oni luźne kontakty z innymi ośrodkami konspiracji komunistycznej w Krakowie i w Warszawie. Po ataku Niemiec na ZSRR to środowisko utworzyło krakowską komórkę tzw. Związku Walki Wyzwoleńczej, który zajmował się m.in. kolportażem sowieckich i komunistycznych materiałów propagandowych.

Po tym jak w początkach 1942 roku do Krakowa dotarli emisariusze sowieckiej grupy dywersyjnej, przerzuconej z Moskwy do kraju z poleceniem Stalina w sprawie odbudowy partii komunistycznej pod nazwą Polskiej Partii Robotniczej (PPR), Marcik i inni członkowie grupy Szumca zaczęli tworzyć komórki i ogniwa partyjne PPR. Nowa partia była budowana jako jedno z narzędzi polityki ZSRR wobec Polski. We współpracy z sowieckim dywersantem, przerzuconym do Krakowa Leonidem Czetyrką, Szumiec i Marcik współtworzyli także grupy tzw. Gwardii Ludowej – zbrojnej bojówki PPR. W ramach tych działań założyli w Jugowicach grupę GL do wykonywania zadań dywersyjnych. Szumiec był członkiem ogniw kierowniczych PPR w Krakowie. Marcik kierował niektórymi działaniami grupy GL-owców – w tym kolportażem komunistycznej prasy („Gwardzista”).

W listopadzie 1942 r. Marcik został aresztowany. 5 grudnia 1942 r. został rozstrzelany w Jugowicach koło toru kolejowego.

Nazwę ulicy J. Marcika nadano w latach 60. XX wieku. Wiele ofiar niemieckiego terroru w latach komunizmu nie mogło liczyć na żadne formy upamiętnienia. Powodem wyróżnienia postaci J. Marcika była jego działalność w konspiracji komunistycznej. Wybrano go na patrona jako organizatora komórek PPR i realizatora założeń ideologicznych komunizmu.

Przyjęcie nazw ulic Józefa Marcika i Jana Szumca zostało potraktowane jako forma uczczenia 25. rocznicy odbudowy na ziemiach polskich partii komunistycznej – Polskiej Partii Robotniczej.

Wnioski w tej sprawie pojawiły się najpierw w roku 1965, a następnie w 1966 – na kilka miesięcy przed styczniem 1967 roku, kiedy miała nastąpić kulminacja obchodów rocznicowych. Po tym jak Wydział Prawny Prezydium Rady Narodowej w Podgórzu nie zaakceptował wniosku o przemianowanie już istniejących ulic, do I sekretarza Komitetu Dzielnicowego PZPR Kraków-Podgórze z interwencją w tej sprawie zwrócił się 18 stycznia 1967 r. I Sekretarz Komitetu Zakładowego PZPR w komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej mjr Józef Kozdra. Pisał wprost, iż „w związku z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej powinnością naszą, a nawet i obowiązkiem jest oddać hołd poległym organizatorom idei i założeń programowych tej Partii, która zapoczątkowała nowe dzieje narodu polskiego. [...] Mamy nadzieję, że w związku z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej towarzysz przewodniczący spowoduje pozytywne załatwienie tej sprawy, która od prawie dwu lat pozostaje niezłatwiona”. Na koniec podkreślono: „prosimy

Towarzysza I-go Sekretarza o pomoc w sprawie, która ma ścisły związek z XXV rocznicą powstania Polskiej Partii Robotniczej”.”

Dokonując oceny zgodności z art. 1 ustawy nazwy ulicy Józefa Marcika w mieście Kraków w kontekście wydanej przez IPN opinii potwierdzającej niezgodność tej nazwy z przepisami ustawy, organ nadzoru podnosi co następuje.

Zgodnie z przywołanymi wyżej przepisami ustawy, organ nadzoru występuje do IPN o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy z art. 1 ustawy. Wydanie przez IPN opinii potwierdzającej tę niezgodność jest obligatoryjnym elementem procedury zmierzającej do wydania zarządzenia zastępczego nadającego nazwę zgodną z przepisami ustawy. W ocenie organu nadzoru przedmiotowa opinia nie może być traktowana tylko i wyłącznie jako zajęcie stanowiska w sprawie, jest to bowiem akt potwierdzający niezgodność istniejącej nazwy z art. 1 ustawy. Opinia ta została wydana przez IPN, który zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1575) został utworzony w celu realizacji zadań określonych w jej art. 1. W tym stanie rzeczy opinia ta winna być traktowana jako opinia wydana przez instytucję, która w swoim ustalonym ustawowo zakresie zadań i kompetencji ma m.in. obowiązek dokumentowania zbrodni nazistowskich, zbrodni komunistycznych, represji z motywów politycznych oraz działalności organów bezpieczeństwa państwa, ale także prowadzenia działań w zakresie edukacji publicznej i formułowania wniosków dotyczących edukacji historycznej oraz prowadzenia działań związanych z upamiętnianiem historycznych wydarzeń, miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego, zarówno w kraju, jak i za granicą, a także miejsc walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Potwierdzenie niezgodności nazwy z ustawą o zakazie propagowania komunizmu (...) pochodzi zatem od instytucji, która została powołana do szerokiej działalności w zakresie obejmującym wiedzę historyczną, dotyczącą okresu od 8 listopada 1917 r. do 31 lipca 1990 r. i która w ramach tej działalności prowadzi badania naukowe nad porozbiorową i najnowszą historią Polski oraz gromadzi i opracowuje dokumenty pochodzące z tego okresu. Opinia ta ma zatem charakter oświadczenia wiedzy i w tym znaczeniu jest ona dla organu nadzoru istotna.

Godzi się nadto zauważyć, iż podstawowym założeniem ustawodawcy było usunięcie z przestrzeni publicznej nazw upamiętniających osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny, za niedopuszczalne uznano także nazwy, które propagują komunizm w ten sposób, iż nazwy te odnoszą się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944 – 1989. Jak wynika z projektu rzeczony ustawy (cyt.): „Mimo upływu ponad 25 lat od zmian ustrojowych w Polsce ulice, place i inne obiekty wciąż mają komunistycznych patronów. (...) ustawodawca nie może pozwolić na propagowanie symboliki komunistycznej, gdyż byłoby to demoralizujące dla społeczeństwa. Na równi z komunizmem należy potraktować wszystkie inne ustroje totalitarne. Odmienne stanowisko byłoby wyrazem preferencji dla innych niż komunizm ustrojów totalitarnych, a podkreślenia wymaga, że w polskim systemie prawa wszystkie ustroje totalitarne są traktowane tak samo”.

Wydając niniejsze zarządzenie zastępcze organ nadzoru uznał, iż opinia sporządzona została przez podmiot legitymujący się odpowiednimi uprawnieniami (ustawowo zakreślonymi kompetencjami) oraz wiedzą fachową i pod względem formalnym nie budzi zastrzeżeń, nadto została sporządzona zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i wymogami wynikającymi

z ww. ustawy. Opinia jest przekonująca i stanowi wiarygodny dowód w sprawie. Również samodzielne ustalenia dokonane przez organ nadzoru potwierdzają, iż dotychczasowa nazwa ulicy Józefa Marcika odnosi się do postaci symbolizującej komunizm.

Zgodnie z wykładnią językową pojęcie „symbolizować” oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu, być symbolem czegoś (zob. Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 979). Symbol zaś to znak umowny, występujący zwykle w formie wizualnej, pełniący funkcję zastępczą wobec pewnego przedmiotu (pojęcia, stanu, rzeczy, itp.) i przywołujący ów przedmiot na myśl (budzący związane z nim reakcje; tak: Słownik języka polskiego PWN, red. M. Szymczak, t. 3, Warszawa 2002, s. 354). „Propagować” natomiast to szerzyć, upowszechniać idee, hasła, myśli (zob. Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 761, 979).

W uwzględnieniu powyższego stwierdzić należy, iż fakt honorowania wskazanej postaci w nazwie ulicy sprawia, iż posiada ona charakter nazwy upamiętniającej osobę ściśle związaną z ustrojem komunistycznym, a zatem symbolizującą komunizm.

W świetle powyższego stwierdzić zatem należy, iż Wojewoda podziela w całości ustalenia dokonane przez IPN dotyczące niezgodności nazwy ulicy Józefa Marcika z przepisami ustawy. Ustalenia te są kluczowe, z punktu widzenia wydania niniejszego zarządzenia i nie mogły zostać poczynione w oderwaniu od dokonanych faktów historycznych.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Józefa Marcika na ulicę Stefana Korbońskiego.

Stefan Korboński (1901-1989) w 1919 roku brał udział w obronie Lwowa, a rok później walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. W 1921 roku wziął udział w III powstaniu śląskim. Związał się z ruchem ludowym. W 1925 r. wstąpił do PSL "Wyzwolenie", a 6 lat później do Stronnictwa Ludowego. Brał udział w wojnie obronnej 1939 r., a następnie podjął działalność konspiracyjną w ZWZ i AK. Po wybuchu powstania warszawskiego, był dyrektorem Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu RP na Kraj, a następnie w marcu 1945 r. został Delegatem Rządu RP na Kraj. Po wojnie znalazł się w kierownictwie PSL, które było wówczas główną partią opozycyjną wobec komunistów. Pełnił funkcję posła na Sejm Ustawodawczy. Od końca 1947 r. przebywał na emigracji w Stanach Zjednoczonych, gdzie zajmował się przede wszystkim pisarstwem.

Mając na uwadze okoliczność, iż Rada Miasta Krakowa nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Józefa Marcika w ustawowo określonym terminie wydanie niniejszego zarządzenia jest konieczne i uzasadnione.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

POUCZENIE

Na niniejsze zarządzenie przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie w terminie 30 dni od dnia doręczenia tego zarządzenia, którą to skargę należy wnieść za pośrednictwem Wojewody Małopolskiego.

Prawo wniesienia skargi przysługuje Radzie Miasta Krakowa na podstawie uchwały Rady Miasta Krakowa

Zarządzenie zastępcze otrzymują:

- 1) Rada Miasta Krakowa
- 2) Prezydent Miasta Krakowa
- 3) Prezes Rady Ministrów
- 4) Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
- 5) Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- 6) Główny Urząd Statystyczny
- 7) aa